

Covid-19 Pandemisinde Genç Ergenlerin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüş ve Yaşadığı Durumların Belirlenmesi

Examination of Young Adolescents' Views on Distance Education During the Covid-19 Pandemic Process

Abdullah Sarman^{1*}, Ulviye Günay²

¹Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Bingöl, Türkiye.

²İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Malatya, Türkiye

Orcid: A. Sarman (0000-0002-5081-4593), U. Günay (0000-0002-6312-6853)

Özet

Amaç: Bu çalışma, Covid-19 pandemisinde genç ergenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüş ve yaşadığı durumların belirlenmesi amacı ile yapıldı.

Yöntem: Araştırma kesitsel-tanımlayıcı türde, Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir üniversitedeki genç ergenlerle 27 Temmuz - 27 Ağustos 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışmaya 1246 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verileri, literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrencilerin demografik verileri, uzaktan eğitime yönelik görüşlerini ve yaşadığı sorunları içeren 32 soruluk anketin web tabanlı olarak doldurulması yoluyla toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %29,2'sinin yaşının 21, %72,8'inin kadın, %97,6'sının bekar, %12,8'inin Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nda olduğu, %54,3'ünün birinci sınıfta eğitim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %80,3'ü uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını, %44,2'si pandemi sürecinde uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimle birlikte harmanlanmış şekilde yapılmasının yararlı olabileceğini bildirmiştir. Öğrencilerin %24,4'ü uzaktan eğitimin teorik bilgi düzeyine, %37,4'ü genel kültür düzeyine, %54,6'sı mesleki uygulama becerilerine hiçbir katkısının olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %89,7'sinin pandemiden önce herhangi bir uzaktan eğitim deneyimi olmadığı, %56,1'inin evde interneti olmadığı, %80'sinin mobil internet kullanıcısı olduğu, %42,3'ünün telefonundaki mobil internet altyapısıyla derslere katıldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %49,4'ünün uzaktan eğitim programlarını hafta içi her gün birden fazla kez kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin %78,9'u uzaktan eğitimle ilgili en az bir sorun yaşadığını belirtmiştir. En çok yaşanan sorun olarak %15,8 ile internet kesintileridir.

Sonuç ve Öneriler: Bu araştırmanın bulguları, öğrencilerin uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar etkili bir öğrenme yöntemi olarak görmediğini uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin bir arada kullanılmasının daha yararlı olacağını düşündüğü ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitimin öğrencilerin geribildirimlerine göre değerlendirilmesi, bu tip eğitimlerin uygun yapılandırılması için önemli olabilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; eğitim; pandemi; salgın; uzaktan eğitim.

Abstract

Purpose: This study was carried out with the aim of examination of young adolescents' views on distance education during the Covid-19 pandemic process.

Method: The cross-sectional-descriptive study was conducted with the students of the young adolescents' of a university located in the Eastern Anatolia region between 27 July and 27 August 2021. 1246 students participated in the study. The data were collected by filling out a 32-question questionnaire, which includes the demographic data of the students, their views on distance education, and the problems they experienced, prepared by the researchers in line with the literature. Descriptive statistical methods were used in the evaluation of the data.

Results: 29.2% of the students are 21 years old, 72.8% are female, 97.6% are single, 12.8% are in the Medical Documentation and Secretarial Program, 54.3% are in first grade education. determined he saw. 80.3% of the students reported that distance education is not as effective as face-to-face education, and 44.2% reported that it may be beneficial to blend distance

* İletişim Yazarı / Corresponding author. Eposta/Email : asarman@bingol.edu.tr

Geliş Tarihi / Received Date: 07.06.2022 — Kabul Tarihi / Accepted Date: -06.10.2022

doi: 10.32329/uad.1127362

education with face-to-face education during the pandemic process. 24.4% of the students stated that distance education did not contribute to the level of theoretical knowledge, 37.4% to the general culture level, and 54.6% to their professional practice skills. It was determined that 89.7% of the students did not have any distance education experience before the pandemic, 56.1% did not have the internet at home, 80% were mobile internet users, and 42.3% attended the classes with the mobile internet infrastructure on their phones. It was determined that 49.4% of the students used distance education programs more than once every weekday. 78.9% of the students stated that they had at least one problem related to distance education. The most common problem was reported as internet outages with 15.8%.

Conclusion and Suggestions: The findings of this research reveal that students do not see distance education as an effective learning method as face-to-face education, and it is thought that it would be more beneficial to use distance education and face-to-face education together. Evaluation of distance education based on students' feedback may be important for the proper structuring of this type of education.

Key words: Covid-19; distance education; education; outbreak; pandemic.

1. Giriş

Pandemi olarak ilan edildiği tarihten bugüne kadar küresel çapta yaklaşık olarak 613,4 milyon vaka ve 6,5 milyon ölüme neden olan Covid-19 virüsünün ülkemiz açısından değerlendirildiğinde benzer sonuçlara yol açtığı görülmektedir (World Health Organization, 2022). Salgının tüm dünyada yarattığı kriz durumunun sağlık, ekonomik, psikolojik, sosyal yaşam ve eğitim üzerindeki derin etkileri ve yansımaları hala devam etmekte olup, bu sürecin ne zaman sona ereceğine dair kesin bir tarih bulunmamaktadır. Yaşanan tüm bu olumsuz koşullardan dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca öğrenci, öğretmen ve ebeveynin günlük ana faaliyetlerinden biri olarak eğitim ve öğretim süreçleri derinden etkilenmiştir (Orakci & Gelişli, 2021). Yapılan bazı araştırma sonuçları tüm kıtalarda ve 190'dan fazla ülkede yaklaşık 1,6 milyar öğrenciyi etkileyen Covid-19 salgınının, eğitim sistemi üzerinde tarihteki en olumsuz etkiye neden olduğunu göstermektedir (Lytras vd., 2022).

Pandemiyle birlikte birçok hükümet, karantina ve sosyal mesafe düzenlemeleri gibi sınırlama önlemleri geliştirerek virüsle mücadele etmeye başlamıştır (Korkmaz & Toraman, 2020). Okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş ve çevrimiçi öğrenme yöntemleri kullanılmaya başlamıştır (Hellewell vd., 2020).

Türkiye'de Mart 2020'de rastlanan ilk Covid-19 vakası sonrasında hükümet yetkilileri tarafından birtakım önlemler alınmıştır. Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) kararına uygun olarak, üniversitelerde pandeminin yayılmasını önlemek için dünya genelindeki artışla seyreden gıda ve yükselen vaka sayıları da göz önüne alınarak tüm eğitim kademesindeki süreçler önce üç hafta ertelenmiş daha sonra, 2019-2020 Güz dönemi sonuna kadar eğitimlerin uzaktan eğitim yöntemiyle devam ettirilmesine karar verilmiştir (Telli & Altun, 2021; Telli & Altun, 2020). Bu süreçle birlikte Türkiye'deki milyonlarca öğrenciyi uzaktan eğitim uygulanmış, dersler bu şekilde verilmeye başlamıştır (Kaysi, 2020).

Küresel etkisi devam eden Covid-19 salgını, eğitimin geleceği hakkında yeni düşünme yollarını oluşturmak için daha yenilikçi çözümler geliştirmenin gerekliliğini göstermiştir (Tham vd., 2021). Bu bağlamda e-öğrenme veya çevrimiçi öğrenme ön plana çıkmaktadır. E-öğren-

me, ders materyallerinin elektronik ortamda sunulması yöntemidir. Bu sayede öğrenciler farklı bir öğrenme yöntemini deneyimleme fırsatı yakalamaktadır (Clark & Mayer, 2011). E-öğrenme ile öğrenciler, öğrenim içeriğine ve materyallerine istedikleri zaman ve yerde erişebilir. Ayrıca diğer öğrenciler ve öğretmenlerle etkileşime girebilirler. Günümüzde e-öğrenme ortamları öğrenci-içerik-öğretmen etkileşimine olanak sunması yönüyle çeşitli fırsatlar yaratmaktadır (Perveen, 2016).

Eğitim ve öğrenim teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, uzaktan eğitim için yeni platformlar oluşturularak çevrimiçi çalışmaların daha kolay hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu platformlar çevrimiçi e-öğrenme hedeflerine ulaşmayı, çalışma materyallerinin birden fazla kişiyle anlık olarak paylaşılmasını ve öğrencilerin herhangi bir zamanda öğretim elemanlarıyla kolay bir şekilde iletişime geçmesini olanaklı hale getirmiştir.

Sindiani vd. (2020), aktardığına göre ülkemizde Covid-19 pandemi süreciyle yaygınlaşan uzaktan eğitim platformlarının beraberinde getirdiği çevrimiçi öğrenme etkinliklerinin geleneksel öğrenme süresiyle kıyaslandığında %60'a varan oranlarda tasarruf etmeye, eğitim-öğretim maliyetlerini milyonlarca dolar azaltmaya ve daha etkili yollar geliştirmeye yardımcı olduğu belirtilmiştir (Sindiani vd., 2020). Öğrencilere yaratıcı, yenilikçi ve kaliteli öğretim yöntemlerini sunmak, öğretme ve öğrenme yöntemlerini geliştirmek için kalıcı metotlar oluşturmak tüm üniversitelerin ortak misyon ve vizyonunun bir parçası olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmada Covid-19 pandemisinde üniversitedeki genç ergenlerin uzaktan eğitimin etkinliği hakkındaki görüş ve önerilerinin belirlenmesi, daha sonraki süreçlerde yapılması gerekenler için bir yol haritası oluşturulması hedeflenmiştir.

2. Materyal ve Metot

Bu çalışmada, nicel-kesitsel-tanımlayıcı anket tasarımı yöntemi kullanılmıştır. Saha çalışması 27 Temmuz 2021-27 Ağustos 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemle Türkiye'nin doğusunda yer alan bir üniversitede eğitim gören genç ergenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik algıları belirlenmeye çalışılmış-

tır. Bu sayede Covid-19 pandemisiyle birlikte kullanımı giderek artan uzaktan eğitimin öğrenciler açısından günlük durumu farklı yönleriyle ortaya konulabilmektedir.

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında aktif olan 7 bölüm, bu bölümlere bağlı 13 program ile eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nun resmi internet sitesinde belirtilen 2702 genç ergen oluşturmaktadır (Tablo 1).

Araştırmada herhangi bir örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması planlanmıştır. 1246 öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır. Araştırmanın sonunda örneklem büyüklüğü OpenEpi, Versiyon 3 programı kullanılarak 0.80 büyük etki büyüklüğü, alfa hatası olasılığı 0.01, güç (1-β) 0.80 olarak hesaplanmıştır (Tablo 2). Bu verilere göre minimum örneklem büyüklüğünün toplamda 193 olması gerektiği belirlenmiştir. Fakat verilerin toplanma süresi içerisinde dahil edilme kriterlerine uyan 1246 veri analize dahil edilmiştir. Ayrıca örneklem büyüklüğünün literatürle uygunluğu Sindiani vd. (2020), Covid-19 salgını sırasında uzaktan eğitimin değerlendirilmesi isimli çalışmayla kontrol edilmiştir. Belirtilen çalışmada %1 hata payı ile önerilen örneklem büyüklüğünün hesaplandığı belirtilmiştir (Sindiani vd., 2020).

2.2. Araştırmaya Dahil Etme Kriterleri

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ergenleri 10-19 yaş arasındaki bireyler olarak tanımlamıştır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme tarafından kabul edilen yaş tanımına göre ise 18 yaşın altındaki bireyler çocuk olarak belirtilmekte-

dir (United Nations, 1989). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından 2018 yılında yayımlanan bir raporda 10-24 yaş grubundakiler “genç”, 15-24 yaş arasındaki dönem ise “gençlik” olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, DSÖ ve diğer kuruluşlar tarafından ergenler ve gençlerin yaş dönemlerini belirtmek için yaygın şekilde kullanılmaktadır (UNICEF, 2018). Bu terimler bazen birbirinin yerine kullanılsa da 12 yaşında başlayan “ergenlik” veya 30’lu yaşlara kadar devam eden “gençlik yılları» çalışmaların yoğunlaştığı bir dönem olmuştur (World Health Organization, 2011). Bu araştırmada, üniversiteye başlayanların genelini 18 yaş ve üzerindeki öğrenciler olması nedeniyle bu yaş alt sınırı olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmaya katılmayı kabul eden, engel ve kronik hastalık durumuna bakılmaksızın 18-24 yaş grubundaki tüm öğrenciler dahil edilmiştir.

2.3. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler ile çalışma verisini yarım bırakan, anket ve ölçek sorularını tam olarak doldurmayan öğrencilere ait veriler araştırmadan dışlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak literatür taraması sonrasında araştırmacılar tarafından geliştirilen ve toplamda 32 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Anket formunun oluşturulması sürecinde bazı öğrencilerle yapılan görüşmelerden yararlanılmıştır. Oluşturulan formun taslak hali uygulama öncesinde araştırmacının amacına uygunluğu, anlaşılabilirliği gibi konularda değerlendirmeleri için bir ölçme değerlendirme, bir eğitim yönetimi alanından olmak üzere iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Yapıldığı Meslek Yüksekokulundaki Öğrenci Sayıları

Birim Adı	I. Öğretim			II. Öğretim			Toplam		Genel Toplam
	E	K	Toplam	E	K	Toplam	E	K	
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	600	1189	1789	368	545	913	968	1734	2702

Tablo 2. Araştırmada Güven Düzeyi ve Örneklem Büyüklüğü

Evren büyüklüğü (Evren düzeltme faktörü veya fpc için) (N):	2702
Evrendeki sonuç faktörünün varsayımsal % sıklığı (p):	50%±5
100'ün % olarak güven sınırları (mutlak değer +/- %) (d):	5%
Tasarım etkisi (DEFF):	1
Güven Düzeyleri için Örneklem Boyutları (n)	
Güven Düzeyi (%)	Örneklem Büyüklüğü
%95	337
%80	155
%90	247
%97	402
%99	533
%99.9	774
%99.99	971
Denklem	
Örneklem Büyüklüğü $n = [DEFF * Np(1-p)] / [(d^2 / Z_{1-\alpha/2}^2 * (N-1) + p * (1-p))]$	

Eğitim yönetimi alanındaki uzmanlardan birinin uzaktan eğitim konusunda çalışmaları olmasına özen gösterilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik yedi soru yer almaktadır. Bunlar öğrencinin yaşı, cinsiyeti, medeni hali, eğitim durumu, öğrenime devam ettikleri yer, öğrenim gördükleri program ve sınıfı gibi sorulardır. İkinci bölümde uzaktan eğitim ders içeriklerine ve videolarına nasıl ulaştıklarını belirlemek amacıyla internet altyapısına sahip olma durumlarını belirlemeye yönelik üç soru yer almaktadır. Anket formunun üçüncü bölümünde uzaktan eğitimde kullandıkları programlar, sınavlarda en fazla uygulanan ölçme yöntemi ve bunların teorik bilgi düzeyine, genel kültür düzeyine ve mesleki uygulama becerisine katkısını değerlendiren on yedi soru sorulmuştur. Bu soruların cevaplanmasında öznel bir değerlendirme yöntemi olan Sayısal Oranlama Skalası (Numeric Rating Scale, NRS) kullanılmıştır. Sayısal Oranlama Skalası sayı saymayı bilen bireylerde numaralarla etki boyutunun değerlendirildiği (sayı arttıkça olumlu, azaldıkça olumsuz etki olduğu anlaşılır) bir özelliğe sahiptir (Beltramini vd., 2017). Bu skalalar ağırlı durumu, memnuniyet düzeyi, etkilenme boyutu gibi farklı konularda araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır (Beltramini vd., 2017; Kaysi, 2020). Düşünsel ifadenin rakamsal karşılığını belirlemek için kullandıklarından kesim puanlarına sahip olan ölçeklerde olduğu gibi geçerlik ve güvenilirlik katsayıları bulunmamaktadır. Genç ergenlerden, web tabanlı uzaktan eğitimin kendilerine olan katkılarını (0) “hiç katkısı olmadı”, (5) “çok katkısı oldu” anlamına gelen 0-5 arasında kendileri için uygun gördükleri bir rakamı seçmeleri istenmiştir (Farrar vd., 2001). Dördüncü bölümünde uzaktan eğitimde sorun yaşama durumları, öğretim üye/elemanlarıyla iletişime geçme durumları ve kullandıkları yöntemler ve bu yöntemlerin soruların çözümüne etkisini belirlemeye yönelik beş soru yöneltilmiştir. Değerlendirmede (1) “kesinlikle katılmıyorum”, (2) “katılmıyorum”, (3) “kararsızım”, (4) “katılıyorum”, (5) “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmiştir.

2.5. Veri Toplama Süreci

2.5.1. Veri Toplama

Araştırma verilerinin toplanması için çevrimiçi “Google Forms” uygulaması kullanılarak oluşturulan bir anket formu kullanılmıştır. Bu sayede daha fazla katılımcıya ulaşmak hedeflenmiştir. Bu anket formunun linki öğrencilerle danışmanları aracılığıyla toplu mesaj gönderimi özelliği kullanılarak internet ortamında mail aracılığıyla ve WhatsApp (WhatsApp Inc. Menlo Park, CA) üzerinden dönem sonu sınavları sonrasında gönderilmiştir. Araştırma verilerinin dönem sonu sınavları sonrasında toplanmasının amacı, katılımcıların çalışmada görüş bildirme veya bildirmeme durumlarının sınav sonuçlarına etki etme kaygısını düşürmektir. Bu sayede araştırmanın güvenilirliği artacaktır. Veri toplama süresince, katılımcılardan herhangi bir kişisel veri talep edilmemiştir. Çev-

rimiçi ankete katılan kişilerden veri gizliliği prensiplerine uygun şekilde elde edilen bilgiler her katılımcıdan bilgilendirilmiş onam alınarak elde edilmiştir. Katılımcılardan çalışmaya başlamadan önce bu formu onaylamaları istenmiştir. Çoklu yanıtların önlenmesi ve veri bütünlüğünün sağlanması için anket formu her katılımcının yalnızca bir kez doldurabileceği şekilde tasarlanmıştır. “Google Forms”, Google’nin yüksek düzeyde veri güvenliğine sahip çevrimiçi form ve anket oluşturma programıdır. Katılımcılar formu online olarak doldurduktan sonra cevaplarına sadece formu oluşturan araştırmacının Google hesabından ulaşılabilir. Elde edilen verilerin kopyası parola korumalı bir bilgisayarda saklanarak, verilere yalnızca araştırmacıların erişmesine izin verilmiştir. Depolanan anket yanıtları anonimleştirilmiş ve veriler Google Formlar’da güvenli bir şekilde saklanmıştır.

2.6. İstatistiksel Analiz

Veriler Statistical Package for the Social Sciences (Version 23, Chicago IL, USA) programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada bağımlı değişken ölçümlerinin normal dağılımı çarpıklık-basıklık katsayıları, histogram, kutu çizgisi, Q-Q grafikleri ve Kolmogrov-Smirnov Testi ile incelenmiştir ($p>0,05$). Gruplardaki varyansların homojenliği Levene F testi ile belirlenmiştir. Sonuç olarak grupların çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile +2 arasında olduğu ve puanların Q-Q grafiklerdeki 45°lik referans çizgisinin üzerinde toplandığı görülmüştür (George & Mallery, 2010). Bu bilgiler doğrultusunda puanların normal dağılım sergilediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutum ve görüşleriyle ilgili değerler sayı ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

2.7. Çalışmanın Etik İlkeleri

Bu çalışmada süreç boyunca etik kurallar çerçevesinde hareket edilerek, veriler gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Ayrıca, katılımcıların gizliliği ön planda tutulmuştur. Araştırmaya, uzaktan eğitimle dersleri takip eden ve gönüllü olan genç ergenler dahil edilmiştir. Helsinki Deklarasyonu etik ilkeleri doğrultusunda araştırma tamamlanmıştır.

3. Bulgular

3.1. Katılımcılara İlişkin Veriler

“Google Forms” üzerinden uygulanan ankete genç ergenlerin 1246’sı katılmıştır. Öğrencilerin %29,2’sinin yaşının 21, %72,8’inin kadın, %97,6’sının bekar, %92,3’ünün lise mezunu olduğu, %12,8’inin Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nda olduğu, %1,6’sının aynı zamanda bir fakültede lisans eğitimi aldığı ve %54,3’ünün birinci sınıfta eğitim gördüğü belirlendi (Tablo 3).

3.2. Pandemi Öncesi Döneme ve Derslere Erişime İlişkin Veriler

Tablo 4’te genç ergenlerin pandemi öncesinde herhangi bir uzaktan eğitime katılma durumları, evde veya mobil internet kullanma durumları, uzaktan eğitim ders içeriklerine ve videolarına nasıl ulaştıklarına ilişkin bilgi-

Tablo 3. Katılımcılara İlişkin Veriler

Değişken	Kategori	N	%	
Yaş	18	37	3,0	
	19	156	12,5	
	20	347	27,8	
	21	364	29,2	
	22 ve üzeri	342	27,5	
Cinsiyet	Erkek	339	27,2	
	Kadın	907	72,8	
Medeni durum	Evli	30	2,4	
	Bekar	1216	97,6	
Eğitim durumu	Lise	1146	92,3	
	Önlisans	52	4,2	
	Lisans	44	3,5	
Öğrenime devam edilen yer*	Fakülte	20	1,6	
	Meslek Yüksekokulu	1246	100,0	
Öğrenim görülen program*	Ağız ve Diş Sağlığı	69	43,4	
	Çocuk Gelişimi	105	66,0	
	Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri	33	20,8	
	Diş Protez Teknolojisi	42	26,4	
	Diyaliz	27	17,0	
	Eczane Hizmetleri	52	32,7	
	Fizyoterapi	104	65,4	
	İlk ve Acil Yardım	128	80,5	
	Odyometri	26	16,4	
	Optisyenlik	11	6,9	
	Patoloji Laboratuvar Teknikleri	118	74,2	
	Sağlık Hizmetleri Çevre Sağlığı	19	11,9	
	Sağlık Kurumları İşletmeciliği	40	25,2	
	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	159	100,0	
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	142	89,3	
Yaşlı Bakımı	Psikoloji	4	2,5	
	Edebiyat	11	6,9	
	İşletme	5	3,1	
	Sınıf*	1. Sınıf	684	54,9
		2. Sınıf	562	45,1

* Çoklu yanıtlar dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. Pandemi Öncesi Dönem ve Derslere Erişimle İlgili Veriler

Değişken	Kategori	N	%
Pandemiden önce herhangi bir uzaktan eğitime katılma durumu	Var	1118	89,7
	Yok	128	10,3
Pandemiden önce evde internet kullanımı	Var	547	43,9
	Yok	699	56,1
Pandemiden önce mobil internet kullanımı	Var	997	80,0
	Yok	249	20,0
	Evdeki sabit internet altyapısıyla	611	40,2
Uzaktan eğitim ders içeriklerine ve videolarına ulaşma durumu*	Telefonumdaki mobil internet altyapısıyla	643	42,3
	Evde ve telefonumda sürekli internetim olmadığı için ortak kullanım alanlarındaki interneti kullanarak	266	17,5

* Çoklu yanıtlar dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 5. Uzaktan Eğitim ve Sınav Yöntemlerine İlişkin Veriler

Değişken	Microsoft Teams N-(%)	Zoom N-(%)	LMS Mergen N-(%)	Google Meet N-(%)	Skype N-(%)	
Uzaktan eğitimde kullanılan programlar*	1204 (53,8)	72 (3,2)	939 (41,9)	14 (0,6)	11 (0,5)	
Uzaktan eğitim sınavlarında kullanılan programlar*	448 (27,9)	27 (1,7)	1120 (69,9)	8 (0,5)	-	
	Haftada bir kez N-(%)	Gün aşırı N-(%)	Hafta içi her gün günde bir kez N-(%)	Hafta içi her gün birden fazla kez N-(%)		
Uzaktan eğitim programlarını kullanma sıklığı	151 (12,1)	105 (8,4)	375 (30,1)	615 (49,4)		
	Klasik N-(%)	Çoktan seçmeli N-(%)	Doğru-yanlış N-(%)	Boşluk doldurma N-(%)	Eşleştirme N-(%)	
Uzaktan eğitim sınavlarında karşılaşılan sınav türleri*	1013 (27,1)	1164 (31,1)	640 (17,1)	657 (17,6)	267 (7,1)	
	Hiç katkısı olmadı N-(%)	Çok düşük katkısı oldu N-(%)	Düşük katkısı oldu N-(%)	Orta katkısı oldu N-(%)	Yüksek katkısı oldu N-(%)	Çok katkısı oldu N-(%)
Uzaktan eğitimin teorik bilgi düzeyine katkısı	304 (24,4)	273 (21,9)	223 (17,9)	333 (26,7)	62 (5,0)	51 (4,1)
Uzaktan eğitimin genel kültür düzeyine katkısı	466 (37,4)	215 (17,3)	203 (16,3)	267 (21,4)	45 (3,6)	50 (4,0)
Uzaktan eğitimin mesleki uygulama becerilerine katkısı	680 (54,6)	185 (14,8)	145 (11,6)	164 (13,2)	36 (2,9)	36 (2,9)
Uzaktan eğitim sınavlarının teorik bilgi düzeyine katkısı	356 (28,6)	228 (18,3)	188 (15,1)	360 (28,9)	69 (5,5)	45 (3,6)
Uzaktan eğitim sınavlarının genel kültür düzeyine katkısı	442 (35,5)	216 (17,3)	192 (15,4)	305 (24,5)	54 (4,3)	37 (3,0)
Uzaktan eğitim sınavlarının mesleki uygulama becerilerine katkısı	589 (47,3)	197 (15,8)	179 (14,4)	215 (17,3)	36 (2,9)	30 (2,4)
	Evet N-(%)		Hayır N-(%)		Kararsızım N-(%)	
Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar etkilidir	119 (9,6)		1101 (80,3)		126 (10,1)	
Pandemi sonrasında uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime entegre bir şekilde verilmesi faydalıdır	551 (44,2)		426 (34,2)		269 (21,6)	
	Kesinlikle katılmıyorum N-(%)	Katılmıyorum N-(%)	Kararsızım N-(%)	Katılıyorum N-(%)	Kesinlikle katılıyorum N-(%)	
Uzaktan eğitim araştırmaya teşvik etmektedir	229 (24,0)	310 (24,9)	243 (19,5)	293 (23,5)	101 (8,1)	
Yüz yüze eğitimlerin araştırmaya teşvik etmektedir	128 (10,3)	114 (9,1)	187 (15,0)	551 (44,2)	266 (21,3)	
Uzaktan eğitimler derse katılım aktifliğini arttırmaktadır	450 (36,1)	389 (31,2)	180 (14,4)	138 (11,1)	89 (7,1)	
Yüz yüze eğitimlerin derse katılım aktifliğini arttırmaktadır	144 (11,6)	138 (11,1)	153 (12,3)	429 (34,4)	382 (30,7)	

* Çoklu yanıtlar dikkate alınarak hesaplanmıştır.

ler verilmiştir. %89,7'sinin pandemiden önce herhangi bir uzaktan eğitim deneyimi olmadığı, %56,1'inin evde interneti olmadığı, %80'sinin mobil internet kullanıcısı olduğu, %42,3'ünün telefonundaki mobil internet altyapısıyla derslere katıldığı belirlenmiştir (Tablo 4).

3.3. Uzaktan Eğitim ve Sınav Yöntemlerine İlişkin Veriler

Genç ergenlerin uzaktan eğitim araçlarını kullanma

durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 5'te gösterilmiştir. Uzaktan eğitim dersleri için en sık kullanılan eğitim programlarının sırasıyla %53,8 Microsoft Teams, %41,9 LMS Mergen, %3,2 Zoom olduğu belirlenmiştir. Belirtilen programları haftada içi her gün, günde bir kez kullandığını belirtenlerin oranı %30,1'dir. Uzaktan eğitim sınavlarında en sık kullanılan programlar ise %69,9 LMS Mergen, %27,9 Microsoft Teams, %1,7 Zoom'dur. Sınavlarda en çok karşılaşılan soru türleri ise %31 çoktan

Tablo 6. Uzaktan Eğitimle İlgili Sorunlar ve Alınan Desteğe İlişkin Veriler

Değişken	Kategori	N	%
Uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşama durumu	Evet	983	78,9
	Hayır	218	17,5
	Kararsızım	45	3,6
Uzaktan eğitimde en çok sorun yaşanan konular*	İnternet kesintileri	820	15,8
	Motivasyon-odaklanma sorunları	345	6,6
	Ders sürelerinin yetersizliği	667	12,9
	Evde verimli çalışma ortamının yokluğu	516	9,9
	Evde tablet, bilgisayar vb. donanım yokluğu	493	9,5
	Eğitimin aileyle birlikte olunan zamana denk gelmesi	134	2,6
	Ders programlarının yoğunluğu	352	6,8
	Ev veya telefonda internet bağlantısının olmaması	555	10,7
	Öğretim elemanlarının destek olmaması	555	10,7
	Ailelerin destek olmaması	178	3,4
Uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar için derslerin öğretim elemanlarıyla iletişime geçme durumu	Evet	789	63,3
	Hayır	267	21,4
	Kararsızım	190	15,2
Uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar için derslerin öğretim üye/elemanlarıyla kullanılan iletişime yöntemleri*	Microsoft Teams	955	39,8
	Zoom	30	1,3
	LMS Mergen	341	14,2
	Google Meet	6	0,3
	Sabit telefondan arayarak	14	0,6
	Cep telefonundan arayarak	139	5,8
	Mail göndererek	536	22,3
	Kısa mesaj göndererek	168	7,0
	Öğrenci bilgi sisteminden mesaj göndererek	211	8,8
Yaşanan sorunlar için iletişime geçmenin sorunun çözümüne katkı durumu	Kesinlikle katılmıyorum	171	13,7
	Katılmıyorum	212	17,0
	Kararsızım	356	28,6
	Katılıyorum	377	30,3
	Kesinlikle katılıyorum	130	10,4

seçmeli, %27,1 klasik, %17,6 boşluk doldurma şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin verilen eğitimin katkısına yönelik cevapları incelendiğinde %26,7'si uzaktan eğitimin teorik bilgi düzeyine orta katkısı olduğunu belirtirken, %24,4'ü hiç katkısı olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %37,4'ü ise uzaktan eğitimin genel kültür düzeyine hiç katkısı olmadığını belirtmiştir. Verilen eğitimin mesleki uygulama becerilerine olan katkısı incelendiğinde genç ergenlerin %54,6'sı hiç katkısı olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %28,9'u uygulanan sınavların teorik bilgi düzeylerine orta katkısı olduğunu, %35,5'i sınavların genel kültür düzeyine hiç katkısı olmadığını, %47,3'ü mesleki uygulama becerilerine hiç katkısı olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %80,3'ü uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını düşündüğünü belirtirken, %44,2'si pandemi sonrasında uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime entegre bir şekilde verilmesinin faydalı olacağını bildirmiştir. Genç ergenlerin %24,0'ı uzaktan eğitimin

kendilerini araştırma yapmaya teşvik eden bir yöntem olduğuna kesinlikle katılmadığını belirtmiş, %36,1'i derse katılımlarını aktifleştirdiğine inanmadığını ifade etmiştir. Ayrıca %44,2'si yüz yüze eğitimlerin kendilerini araştırma yapmaya teşvik ettiğine, %34,4'ü derse katılım aktifliğini arttırdığına katıldığını belirtmiştir.

3.4. Uzaktan Eğitimle İlgili Sorunlar ve Alınan Desteğe İlişkin Veriler

Uzaktan eğitim süresince yaşanan sorunlar ve öğretim elemanlarından alınan desteğe ilişkin bilgiler Tablo 6'da gösterilmiştir. Katılımcıların %78,9'u uzaktan eğitimle ilgili en az bir sorun yaşadığını belirtmiştir. En çok yaşanan sorunlar %15,8 internet kesintileri, %12,9 ders sürelerinin yetersizliği, %11,0 uygulama ağırlıklı derslerdeki konuların işlenmesindeki sınırlılıklar olarak bildirilmiştir. Genç ergenlerin %63,3'ü uzaktan eğitimle ilgili yaşanan sorunların çözümü için derslerin öğretim ele-

manlarıyla iletişime geçtiğini, bu amaçla %39,8 Microsoft Teams, %22,3 mail gönderimi, %14,2 LMS Mergen'in kullanıldığı ifade edilmiştir. Öğretim elemanlarıyla kurulan iletişimin yaşanan sorunları çözüme kavuşturduğuna katılanların oranı ise %30,3'dür.

4. Tartışma

Covid-19 pandemisi dünya genelinde eğitim başta olmak üzere birçok alanda beklenmedik değişimlere neden olmuştur. Üniversite öğrencileri, pandemi süresince eğitim ve öğretimi uzaktan eğitim şeklinde sürdürmek durumunda kalmıştır (Kaysi, 2020). Zorunlu bir karar neticesinde yüz yüze verilen örgün eğitimden uzaktan eğitime geçilmiş, süreç içerisinde birçok üniversitenin altyapı, sistem vb. alanlarda yaşadığı eksiklikler hızlı bir şekilde giderilmeye çalışılmıştır. Bu esnada öğrencilerden alınacak geribildirimler ve eğitim yöntemlerinin iyileştirilip geliştirilmesiyle krizlerin fırsata dönüştürülmesi mümkün olacaktır (Keskin & Özer Kaya, 2020). Bu amaca yönelik olarak yapılan araştırmada genç ergenlerin uzaktan eğitimde kullandıkları programlar, karşılaştıkları sorunlar, deneyimledikleri bu yeni eğitim yöntemine ilişkin düşünceleri, uzaktan eğitimin teorik, genel kültür ve uygulama becerilerine olan katkıları sorgulanmıştır.

Ülkemizdeki eğitim kurumları uzaktan eğitim uygulamaları açısından deneyimsiz değildir. Aksine yaklaşık 30 yıllık bir geçmişe ve tecrübeye sahiptir (Bozkurt, 2019). Üniversitelerin birçoğunda uzaktan eğitimle ilgili altyapı bulunmaktadır. Bu altyapılar küresel salgın döneminde olduğu gibi pandemi öncesinde de öğrencilerin eğitim faaliyetleri için kullanılmıştır (Bozkurt, 2020). Öğrencilerin pandemi öncesinde %89,7'sinin en az bir kez uzaktan eğitim tecrübesi olduğu belirlenmiştir. Bu durumun bazı zorunlu derslerin pandemi öncesinde online olarak verilmiş olmasından kaynaklandığı ve bu sayede öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili deneyimlerinin oluştuğu düşünülmektedir.

Karadağ ve Yücel (2020), tarafından yapılan bir çalışmada Türkiye'deki öğrencilerin sadece %63'ünün evinde internet bağlantısı olduğu, %32'sinin uzaktan eğitime akıllı telefonlardan bağlanarak eriştiği bildirilmiştir (Karadağ & Yücel, 2020). Araştırmada pandemi öncesindeki dönemde katılımcıların %80'inin mobil, %43,9'unun evde internet kullanımının olduğu belirlenmiştir. Önceki çalışma sonuçlarıyla uyumlu olarak araştırmaya katılan genç ergenlerin %42,3'ünün telefonlarındaki mobil internet altyapısıyla uzaktan eğitimlere erişim sağladığı belirlenmiştir.

Uzaktan eğitimin faydalı olması için başarılı bir şekilde organize edilmesi gerekmektedir. Bu durum derslerin düzenli olarak işlenmesiyle olduğu kadar öğrencilerin düzenli katılım sağlanmasıyla mümkün olabilir. Yapılan araştırmalarda olumlu bir öğrenme ortamının oluşmasında eğitim kurumlarının yöneticilerinin öğretim süreçlerini denetlenmesi, değerlendirilmesi, programları ko-

ordine etmesi kadar öğrencilerin ilgili süreçleri özveriyle takip etmesiyle mümkün olabileceği vurgulanmaktadır (Gören vd., 2020; Hallinger & Murphy, 1985). Bu araştırmaya katılan genç ergenlerin %30,1'inin hafta içi her gün günde en az bir kez uzaktan eğitim için belirtilen programları kullanmaları literatürle uyumlu bulunmuştur.

Öğrenciler tarafından son iki yıldır yaygın şekilde kullanılmasına rağmen uzaktan eğitimin yüz-yüze eğitim kadar tercih edilen bir model olmadığı belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların %80,3'ü uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçla benzer şekilde Keskin ve Özer-Kaya'nın (2020), araştırmasında, öğrencilerin büyük bir kısmının yüz-yüze eğitimin uzaktan eğitimden daha etkili olduğunu düşündüğü bildirilmiştir (Keskin & Özer Kaya, 2020). Bu durum, sınıf ortamında öğretim elemanı ve öğrencilerin yüz yüze gelerek yaptıkları derslerin öğrenciler tarafından daha değerli görüldüğünü göstermektedir (Richardson vd., 2017). Uzaktan eğitimin sonraki dönemde devam ettirilmesiyle ilgili sonuçlar yüz yüze eğitime entegre edilmesinin faydalı olabileceğini düşündürmektedir. Artık yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olması beklenen uzaktan eğitimin niteliğinin artırılması için tüm paydaşlara önemli görevler düştüğü unutulmamalıdır.

Uzaktan eğitimlerin etkinliğinin artırılması, ders içeriklerinin daha fazla anlaşılması için çeşitli ödev ve uygulamalar yapılmaktadır (Altınpulluk, 2021). Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitimi kendilerini araştırmaya teşvik eden bir yöntem olarak görmedikleri belirlenmiştir. Keskin ve Özer-Kaya'nın (2020), araştırmasında, web tabanlı uzaktan eğitimlerin kendilerini araştırma yapmaya teşvik etme konusundaki soruya öğrencilerin %23,8'inin kesinlikle katılmıyorum cevabı verdikleri bildirilmiştir (Keskin & Özer Kaya, 2020). Gören vd. (2020), yaptığı araştırmada uzaktan eğitim alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamadığını düşündüğü belirlenmiştir (Gören vd., 2020). Bu tür durumlarda, öğrenciyi merkeze alan ve aktif öğrenmeyi destekleyen öğelerin kullanılmasıyla uzaktan eğitimin etkinliği ve öğrencilerin araştırmaya yönelme potansiyeli artacaktır (Erkut, 2020).

Araştırmada uzaktan eğitimlerin teorik bilgi ve genel kültür düzeyi ile mesleki uygulama becerilerine olan katkısı da değerlendirilmiştir. Teorik bilgi ve genel kültüre olan katkısı orta düzey ve nispeten mesleki uygulama becerisine göre daha yüksek bulunmuştur. Uzaktan eğitimin öğrencilerin öğrenme sürecini ve başarılarını etkilediğine dair bazı kanıtlar vardır. Kirsch vd. (2021), tarafından aktarıldığına göre Almanya, İsviçre ve Avusturya'da yapılan bir araştırmada öğrencilerin %76'sının pandemi döneminde yüz yüze eğitim yapılan döneme göre daha az şey öğrendikleri belirlenmiştir (Kirsch vd., 2021). Bu sonuçlar, özellikle uygulamalı eğitimin yaygın olarak verilmesi gereken birimlerde eğitim alan öğrencilerin yüz yüze eğitime daha fazla ihtiyaç duyduğunu düşündürmektedir. Teorik derslerin sonrasında öğren-

çilerin uygulama yapabilmelerine olanak sağlanması mesleki uygulama becerisine daha fazla katkı sağlayabilir (Keskin & Özer Kaya, 2020). Forehand'a göre uzaktan eğitimle bilgi alma konusunda başarı sağlanabilirken bilginin uygulaması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesinde yeterli sonuçlar elde edilemeyebilir (Forehand, 2010).

Covid-19 salgını sırasında uzaktan eğitime katılmanın bir gereği de bilgisayar, tablet veya telefon ile bu araçlarda internetin bulunmasıdır. Teknolojinin kullanılmasını gerektiren bir eğitim etkinliği olması nedeniyle bu elektronik kaynakların eksikliği, okulların kapanması sırasında bazı öğrencilerin ders içeriklerine erişememesinin nedenlerinden biri olarak ifade edilmektedir (Petretto vd., 2020). Bu durum nedeniyle uzaktan eğitimlerde birtakım sorunlar yaşanabildiği belirtilmektedir (Karakuş vd., 2020). Araştırmada katılımcıların %78,9'u uzaktan eğitim esnasında sorun yaşadığını, bunların %15,8'i en sık yaşadıkları sorunun internet kesintileri olduğunu belirtmiştir. Karakuş vd. (2020), öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada internet/bağlantı sorunlarının en sık yaşanan problem olduğu belirtilmiştir (Karakuş vd., 2020). Gören vd. (2020), yaptığı çalışmada uzaktan eğitim alan öğrencilerin en çok sorun yaşadığı durum internet bağlantı problemleri olarak belirlenmiştir (Gören vd., 2020). Belirtilen bu sonuçlar literatürle uyumludur.

Araştırmaya katılan genç ergenlerin yarısından fazlasının uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar için derslerin öğretim elemanlarıyla iletişime geçebildiği belirlenmiştir. Bu amaçla üniversite tarafından uzaktan eğitim ders ve sınavlarının yapılması kararlaştırılan platformlar ve öğretim elemanlarının mail adreslerine e-posta gönderiminin yaygın olarak tercih edildiği belirtilmiştir. Bu tür sorunların öğretim elemanlarıyla kurulan iletişim sonrasında çözüme ulaştığına katıldığını belirtenlerin oranı ise %30,3'tür. Kaysi (2020), tarafından yapılan bir çalışmanın sonucunda öğrencilerin tamamına yakınının uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı ile iletişime geçebildiği bildirilmiştir (Kaysi, 2020). Gören vd. (2020), ilkökul, ortaokul ve liselerdeki yönetici, öğrenci ve öğretmenlerle yaptığı çalışmada öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve velileri ile haftada bir kez iletişim kurduğu belirlenmiştir. Süreç içerisinde kurulan iletişimin çeşitli yararlar sağladığı düşünülmektedir (Gören vd., 2020). Kirsch vd. (2020), uzaktan eğitimin faydalı olabilmesinin akademisyenlerin öğrencilerle kaliteli bir iletişim kurmasıyla sağlanabileceğini belirtmiştir (Kirsch vd., 2021). Mok vd. (2021), pandemi sırasında öğretmenlerle daha az iletişimde olmanın çocukların öğrenmesini etkileyebileceğini belirtmiştir (Mok vd., 2021).

5. Sonuç

Bu araştırmanın bulguları, genç ergenlerin uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime kadar etkili bir öğrenme yöntemi olarak görmediğini, uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin

bir arada kullanılmasının daha yararlı olacağını düşündüğünü ortaya koymaktadır. Bu araştırma bağlamında aşağıda yer alan öneriler politikacılar, üniversiteler, eğitim kurumları, öğretim elemanları ve genç ergenler tarafından dikkate alınabilir:

- Eğitim programları hiçbir öğrencinin geride kalmasına mahal vermeyecek şekilde yapılandırılmalı, fırsat eşitliği ve sosyal adaleti sağlamalıdır.
- Teknolojik imkanlar ve uzaktan eğitim için gerekli olan altyapı için ödenek ayrılmalıdır.
- Uzaktan eğitim içeriklerinin uygunluğu denetlenmeli, eğitim teknolojilerinin öğrencilere sunumu kadar ölçme-değerlendirme süreçlerine de önem verilmelidir. Uzaktan yapılacak sınavlarda, sınav girenlerin kimliklerinin ve cevap kağıtlarının doğrulanması gibi zorluklara karşı önlem alınmalıdır. Bu sayede sınav güvenliği konusunda oluşabilecek problemler engellenmelidir.
- Öğrencilerin soran, sorgulayan, araştıran, öz-yönelim ve öz-yönetim becerilerine sahip eleştirel bakış açısı geliştirebilmelerine olanak tanıyan eğitim süreçleri tasarlanmalıdır.
- İlerleyen dönemde yapılacak çalışmalarda bu nicel-kesitsel-tanımlayıcı araştırmadan elde edilen bulguların doğruluğu test edilmelidir. Uzaktan eğitimlerde çoğunlukla öğretim elemanlarının aktif olduğunu gösteren ve öğrencilerin mesleki uygulama becerilerine çok fazla katkı sağlamadığını ortaya koyan bulgularımız gelecekteki çalışmalarda uzaktan eğitimin pedagojik yönüne odaklanılması gerektiğini düşündürmektedir.
- Bu araştırmada uzaktan eğitim gören öğrenciler tarafından iletilen bilgiler ışığında, öğretim elemanlarının okulların kapalı kaldığı dönemlerde çevrimiçi öğrenme araçlarını daha yaratıcı ve verimli kullanmaları gerekmektedir. Öğretim elemanlarının çeşitli iletişim kanalları ile etkileşimli ve öğrenci merkezli çevrimiçi kurslar tasarlamaları uzaktan eğitimde ve mesleki gelişimde hedeflenen amaçları sağlayabilecektir. Üniversite idarecileri ve politikacılar öğrencilerin öğretim materyallerine (çevrimiçi öğrenmeyi sağlayan elektronik cihazlar dahil) erişmelerini, düzenli geri bildirim almalarını sağlayacak fırsatlar oluşturmalıdır.

6. Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 13.07.2021 tarihli ve 2270 numaralı kararı ile alınmıştır. Araştırmanın saha çalışmasının yapılması için gerekli olan 27.07.2021-E.23228 sayılı kurum izni alınmıştır.

7. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın bir anketin cevaplanmasına dayalı keşitsel tasarımda planlanmış olması, uzaktan eğitimle ilgili derinlemesine bilgi edinme olanağının bulunmaması ve yalnızca bir üniversitedeki genç ergenlerle yürütülmüş olması çalışmanın bulguların genellenebilirliğini etkileyebilecek temel sınırlılıklarıdır.

Kaynakça

- Altınpulluk, H. (2021). Türkiye'deki öğretim üyelerinin covid-19 küresel salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 53–89.
- Beltramini, A., Milojevic, K., & Pateron, D. (2017). Pain assessment in newborns, infants, and children. *Pediatric Annals*, 46(10), e387–e395. <https://doi.org/10.3928/19382359-20170921-03>
- Bozkurt, A. (2019). From Distance Education to Open and Distance Learning: A Holistic Evaluation of History, Definitions, and Theories. In S. Sisman-Ugur & G. Kurubacak (Eds.), *Handbook of Research on Learning in the Age of Transhumanism* (pp. 252–273). Pensilvanya: IGI Global.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112–142.
- Clark, R. C., & Mayer, R. E. (2011). *E-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning*, 4th Edition. San Francisco, CA: Pfeiffer.
- Erkut, E. (2020). Covid-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125–133. <https://doi.org/10.2399/yod.20.002>
- Farrar, J. T., Young, J. P. J., LaMoreaux, L., Werth, J. L., & Poole, M. R. (2001). Clinical importance of changes in chronic pain intensity measured on an 11-point numerical pain rating scale. *Pain*, 94(2), 149–158. [https://doi.org/10.1016/S0304-3959\(01\)00349-9](https://doi.org/10.1016/S0304-3959(01)00349-9)
- Forehand, M. (2010). Bloom's Taxonomy: Original and Revised. In M. Orey (Ed.), *Emerging Perspectives on Learning, Teaching, and Technology* (pp. 1–349). Zurich.
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step By Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 Update* (10th Edition). Boston, MA: Pearson Education.
- Gören, S. Ç., Gök, F., Yalçın, M., Göregen, F., & Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 69–94. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787145>
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217–247. <https://doi.org/10.1086/461445>
- Hellewell, J., Abbott, S., Gimma, A., Bosse, N. I., Jarvis, C. I., Russell, T. W., Munday, J. D., Kucharski, A. J., Edmunds, W. J., Sun, F., Flasche, S., Quilty, B. J., Davies, N., Liu, Y., Clifford, S., Klepac, P., Jit, M., Diamond, C., Gibbs, H., ... Eggo, R. M. (2020). Feasibility of controlling COVID-19 outbreaks by isolation of cases and contacts. *The Lancet Global Health*, 8(4), e488–e496. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(20\)30074-7](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(20)30074-7)
- Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181–192. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220–241. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752297>
- Kaysı, F. (2020). Covid-19 salgını sürecinde Türkiye'de gerçekleştirilen uzaktan eğitimin değerlendirilmesi. In *5th International Scientific Research Congress (IBAD - 2020)* (pp. 17–22).
- Keskin, M., & Özer Kaya, D. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59–67.
- Kirsch, C., Engel de Abreu, P. M. J., Neumann, S., & Wealer, C. (2021). Practices and experiences of distant education during the COVID-19 pandemic: The perspectives of six- to sixteen-year-olds from three high-income countries. *International Journal of Educational Research Open*, 2–2, 100049. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2021.100049>
- Korkmaz, G., & Toraman, Ç. (2020). Are we ready for the post-Covid-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 293–309.
- Lytras, M. D., Serban, A. C., Ruiz, M. J. T., Ntanos, S., & Sarirete, A. (2022). Translating knowledge into innovation capability: An exploratory study investigating the perceptions on distance learning in higher education during the COVID-19 pandemic - the case of Mexico. *Journal of Innovation & Knowledge*, 7(4), 100258. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100258>
- Mok, K. H., Xiong, W., Ke, G., & Cheung, J. O. W. (2021). Impact of COVID-19 pandemic on international higher education and student mobility: Student perspectives from mainland China and Hong Kong. *International Journal of Educational Research*, 105, 101718. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101718>
- Orakci, Ş., & Gelişli, Y. (2021). Educational Policy Actions in the Times of COVID-19 and Suggestions for Future Applications in Turkey. In E. Kyei-Blankson, L. Blankson, J., & Ntuli (Ed.), *Handbook of Research on Inequities in Online Education During Global Crises* (1st Edition, pp. 475–493). Pensilvanya: IGI Global.
- Perveen, A. (2016). Synchronous and asynchronous e-language learning: A case study of virtual university of Pakistan. *Open Praxis*, 8(1), 21–39. <https://doi.org/10.5944/openpraxis.8.1.212>
- Petretto, D. R., Masala, I., & Masala, C. (2020). School closure and children in the outbreak of covid-19. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 16, 189–191.
- Richardson, J. C., Maeda, Y., Lv, J., & Caskurlu, S. (2017). Social presence in relation to students' satisfaction and learning in the online environment: A meta-analysis. *Computers in Human Behavior*, 71, 402–417. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.02.001>
- Sindiani, A. M., Obeidat, N., Alshdaifat, E., Elsalem, L., Alwani, M. M., Rawashdeh, H., Fares, A. S., Alalawne, T., & Tawalbeh, L. I. (2020). Distance education during the COVID-19 outbreak: A cross-sectional study among medical students in North of Jordan. *Annals of Medicine and Surgery*, 59, 186–194. <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2020.09.036>
- Telli, S. G. & Altun, D. (2020). Koronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25–34. <https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- Telli, S. G., & Altun, D. (2021). Coronavirus (Covid-19) pandemisi döneminde çevrimiçi öğrenme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90–107. <https://doi.org/10.26701/uad.916837>
- Tham, J. C. K., Burnham, K. D., Hocutt, D. L., Ranade, N., Misak, J.,

- Duin, A. H., Pedersen, I., & Campbell, J. L. (2021). Metaphors, mental models, and multiplicity: Understanding student perception of digital literacy. *Computers and Composition*, 59, 102628. <https://doi.org/10.1016/j.compcom.2021.102628>
- UNICEF. (2018). *UNICEF Programme Guidance for the Second Decade: Programming With and for Adolescents*. <https://gdc.unicef.org/resource/unicef-programme-guidance-second-decade-programming-and-adolescents> adresinden alındı.
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child> adresinden alındı.
- World Health Organization. (2011). *Adolescence: A period Needing Special Attention*. World Health Organization. <https://apps.who.int/adolescent/second-decade/section1> adresinden alındı.
- World Health Organization. (2022). *WHO coronavirus (COVID-19) dashboard*. <https://covid19.who.int/> adresinden alındı.